

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רלז

ערב
שביעי של פסח
כ' בניסן התשע"ח

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

חב"ד
כל הלב לכל אחד

צעירי אגודת חב"ד

פקודת יום

שליחות היא חוב תמידי!

בנוגע למילוי השליחות של הרבי – יש לימוד והוראה מכללות הענין
דספירת העומר:

ספירת העומר – אין לה תשלומין, שאם שכח ולא ספר כל היום,
אינו יכול לספור למחרתו בברכה... שאין תשלומין לעבודה הרוחנית
דספירת העומר, בירור המידות, שאינו יכול להשלים חסרון העבודה
דיום זה ע"י שלימות עבודתו מחר – כי סדר העבודה הוא באופן
שמיום ליום צריכה להיות הוספה בעילוי אחר עילוי.

ועל־דרך־זה בנוגע להשליחות של הרבי – שמילוי שליחות זו הוא
חוב המוטל על כאו"א בכל הזמנים, וכשמחסיר יום אחד ממילוי
החוב אינו יכול להשלים חוב זה בזמן אחר, שמצד עצמו יש בו החוב
דמילוי השליחות.

(משיחת ליל ל"ג בעומר תש"י, תורת מנחם כרך א' עמ' 65)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ' בניסן ה'תשע"ח - כ"ח בניסן ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ה'	כ' בניסן	פרק טו. הלכות מחוסרי כפרה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלי קדוש החדש פרק יג.	מ"ע סח. עה. עו.
ו'	כ"א בניסן	פרק ג-ה.	פרק יד.	מ"ע עד. עז.
ש"ק	כ"ב בניסן	הלכות תמורה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק טו.	מל"ת קו. מ"ע פז.
א'	כ"ג בניסן	פרק ד. לב טהור וגוי. ספר טהרה והוא ספר עשירי.. הלכות טומאת מת.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק טז.	מל"ת קז. מ"ע קז.
ב'	כ"ד בניסן	פרק ג-ה.	פרק יז.	מ"ע קז.
ג'	כ"ה בניסן	פרק ו-ח.	פרק יח.	מ"ע קז.
ד'	כ"ו בניסן	פרק ט-יא.	פרק יט.	מ"ע קז.
ה'	כ"ז בניסן	פרק יב-יד.	הלי תעניות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קז.
ו'	כ"ח בניסן	פרק טו-יז.	פרק ב.	מ"ע קז.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	צוות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ה', כ' בניסן	4.21	5.11	5.33	6.32	9.32	12.44	1.15	7.02.7	7.27
ו', כ"א בניסן	4.19	5.10	5.32	6.31	9.32	12.44	1.15	7.03.3	7.28
ש"ק, כ"ב בניסן	4.18	5.09	5.31	6.29	9.31	12.43	1.15	7.04.0	7.28
א', כ"ג בניסן	4.16	5.07	5.29	6.28	9.30	12.43	1.15	7.04.7	7.29
ב', כ"ד בניסן	4.15	5.06	5.28	6.27	9.29	12.43	1.15	7.05.4	7.30
ג', כ"ה בניסן	4.13	5.04	5.27	6.26	9.29	12.42	1.14	7.06.1	7.31
ד', כ"ו בניסן	4.11	5.03	5.26	6.24	9.28	12.42	1.14	7.06.8	7.31
ה', כ"ז בניסן	4.10	5.02	5.24	6.23	9.27	12.42	1.14	7.07.4	7.32
ו', כ"ח בניסן	4.08	5.00	5.23	6.22	9.26	12.42	1.14	7.08.1	7.33

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת!) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
שביעי של פסח	6:25	6:41	6:32	6:43
שמיני	6:26	6:41	6:33	6:43
תזריע-מצורע	6:31	6:46	6:38	6:48

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03-9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

7474-ISSN 0793

נזהרים בזה מכל החוגים. אם כי הרבי נהג להקל בזה גם בשנים האחרונות.

תספורת: מותר לאישה לספר בימי הספירה את השערות היוצאות מחוץ לכיסוי-הראש שאינה יכולה לכסותן. מריטת שער הגבות, הריסים והרגליים אינה נחשבת תספורת.

שהחיינו: נוהגים שאין מברכים שהחיינו (מלבד על פדיון-הבן ובכל דבר שעלולים להחמיץ) בימי הספירה. אך בשבת ובל"ג בעומר - מברכים.

מלאכה: נוהגים אנשים ונשים שלא לעשות מלאכה כל ימי הספירה משקיעת החמה ואילך, עד לאחר הספירה (וזו סיבה נוספת שגם הנשים יספרו ספירת-העומר).

איסור 'חדש': אסור לאכול 'חדש' אף בזמן הזה עד תחילת ליל י"ז (ובחול - ח"י) בניסן⁶⁸. יש מחלוקת גדולה בפוסקים אודות תבואת חו"ל⁶⁹ (ובפרט כשהגיעה לאה"ק⁷⁰). המנהג העתיק בין חסידי חב"ד היה להיזהר מ'חדש'⁷¹, וכיום רבים

68 שו"ע אדמו"ר ז"ל סי' ס"ו, סו"ס ז' וס"כ. ובש"ת

69 שם ס"ל. שו"ת צמח-צדק יו"ד סי' שגב. אנציקלופדיה תלמודית ערך 'חדש' (כרך יב, טור תרכב).

70 ראה המובא באנציקלופדיה שם ע"י ציון 89.

71 ה'עולם' האשכנזים נהגו להקל בזה מדורי-דורות, אך בימי אדמו"ר ז"ל כבר היו רבים, ובפרט מהחסידים, שהחמירו בזה (עיין

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת - לאור תורתו והזדרכותו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

סעודת משיח שייכת לכל אחד

מעלת החסידות על מוסר, בהתעסקות ב"ועשה טוב" והמשכת אור

• **העניין העיקרי בד' כוסות הוא שייכותן לגאולה העתידה, והרי הזמן המתאים לכך במיוחד הוא באחרון של פסח • גילוי הגאולה הוא על-ידי הפצת פנימיות התורה, ולכן התמימים שייכים למנהג זה במיוחד • בדורנו, כל בני ישראל הרוצים לקרב את משיח, שייכים למנהג שתיית ד' כוסות בסעודת משיח • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו**

בכלל.

ב. כל עניין - יש לו מקור בנגלה. וכן הוא בנוגע למנהג שתיית ד' כוסות באחרון של פסח, שגם למנהג זה ודאי שיש מקום בנגלה.

ובפרטיות יותר:

במנהג זה - ישנם כמה וכמה פרטים: א) המנהג הוא באחרון של פסח, ב) באחרון של פסח גופא - בסעודת משיח, ג) קשור עם המספר דד' כוסות, ד) שייך לתלמידי התמימים.

וכל פרט מפרטים אלו - יש לו בודאי מקור בנגלה.

ג. בטעם המנהג - יש לומר בדרך אפשר:

בנוגע לעניין ד' כוסות שמצינו בליל הסדר, שבו ישנו החיוב לשתות ד' כוסות - נקטינן שהיא תקנת חכמים.⁶

אמנם בירושלמי⁷ (לפי גירסא אחת)⁸ מצינו

(6) ראה פסחים ק"ו, ס"ב. שו"ע אדה"ז או"ח סת"ב ס"ד.

(7) פסחים פ"ה ה"א.

(8) ראה עיטור סדר ד' כוסות בשם הירושלמי שם: מנין לארבעה כוסות מן התורה. ובירושלמי לפנינו אין התיבות "מן התורה".

א. כ"ק' מו"ח אדמו"ר סיפר², שבשנת תרס"ו אכל כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע סעודת אחרון של פסח ביחד עם התלמידים, וציווה לתת לכל תלמיד ד' כוסות. ואמר אז: דאָס איז סעודת משיח [=זוהי סעודת משיח].

ומובן, שההוראה היתה לא רק עבור שנה ההיא, כי אם אז גילה אדמו"ר נ"ע את ההנהגה הראויה עבור כל השנים. ולכן ישתו גם עתה תלמידי הישיבה ד' כוסות.³

וכיוון ש"קדושה לא זזה ממקומה"⁴ [.] הרי ההוראה שתלמידי הישיבה צריכים לשתות ד' כוסות היא - לא רק לאלו הלומדים עתה בישיבה דווקא, אלא הכוונה היא גם לאלו שלמדו מלפנים בתומכי-תמימים, שכן, להיותם תלמידים בעבר, נשאו תלמידים לעולם⁵, עד ביאת המשיח ועד

(1) תוכן מקוצר משיחה זו - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (בלה"ק), ונדפס בלקו"ש ח"ד ע' 1299.

(2) שיחת יום אחש"פ תרח"ץ סכ"ג (סה"ש תרח"ץ ע' 277) - נעתק ב"היום יום" כב ניסן (אחש"פ).

(3) ראה גם שיחת אחש"פ תשי"ג ס"ל (תורת מנחם - התועודות ח"ה ע' 117).

(4) ראה ע"ח ש"ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. תניא אגה"ק ביאור לסי' זך (קמז, א).

(5) ראה גם תורת מנחם - התועודות ח"ד ע' 315 ואילך.

הג השבועות⁶² [בשנה זו - ערב שבת שלפניו⁶⁰], אבל אין להקדים התספורת לל"ג בעומר לפני מלאות לילד שלוש שנים⁶³.

אם הגיע הילד לגיל זה לפני הפסח, אין לדחות התספורת (והתחלת החינוך) עד לל"ג בעומר, ולכל היותר יכול לסיים התספורת בל"ג בעומר⁶⁴. את שאר ענייני חינוך הילד (להרגילו בנשיאת טלית-קטן, ברכות-השחר, ברכת-המזון וקריאת-שמע שעל המיטה) יעשו כבר בהגיעו לגיל שלוש⁶⁵.

כינוס תורה: כ"ק אדמו"ר הנהיג, זה כמה שנים, שבהמשך ובסמיכות לחג הפסח⁶⁶ יארגנו 'כינוס תורה', מיד לאחר החג ובאופן שיוכלו להגיע אליו גם מרחוק, שבו כמה וכמה שקלא וטריא ומפלפלים בדברי תורה, כי בהמשך לחג הפסח מתחיל מחדש העניין ד'משה קיבל תורה מסיני' תורה שבכתב ותורה שבעל-פה וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, וממילא זהו הזמן המתאים להוסיף בלימוד התורה...

"וכדי להוסיף בזה, כדאי לעורר יהודים בכל מקום ומקום האפשרי, שדבר נכון וטוב מאוד שיערכו 'כינוס תורה' בימים אלו בשבוע זה, או על-כל-פנים בשבת הבאה, או בימים שלאחר זה (בכל מקום - לפי תנאי המקום והזמן). ובמקומות שעורכים כבר כינוס תורה - יוסיפו בזה, בכמות ובאיכות..."

"תכלית הכינוסים היא גם 'והעמידו תלמידים הרבה', ואחד האמצעים להבטיח זאת הוא על-ידי הדפסת הנאמר בכינוסים ('בקלף נאה ודיו נאה')"⁶⁷.

(62) אג"ק ח"ב עמ' תמא (למי שנולד בכ' אייר).

(63) לקוטי שיחות ח"ז עמ' 349.

(64) אג"ק ח"ד עמ' לט.

(65) אג"ק ח"ה עמ' כב, וחי"ד עמ' לט. וראה בכ"ז המובא ב'אוצר' עמ' רנט-רס. אמנם ההכנסה ל'חדר' אינה עניין של 'אירוע', ואינה חייבת להיעשות מייד בהגיעו לגיל שלוש, אלא כאשר מכניסים אותו ל'חדר' בקביעות (וראה גם בסה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 326, ובלה"ק 'התועודות' תשמ"ז ח"ב עמ' 449, אודות התחלת לימוד א"ב שזמנו 'מאז התספורת, או בכל ילד לפום שיעורא דיליה') כפי ש"ק אדמו"ר מהורש"ב הוכנס ל'חדר' בגיל שלוש וחצי (לקוטי שיחות ח"ה עמ' 86 ועיי"ש בהערה 4), וכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ - רק בשנת תרמ"ד - סה"מ תשי"א עמ' 168), ואז מקיימים את כל המנהגים הקשורים בזה.

(66) וגם לחגי-השבועות וחגי-הסוכות.

(67) סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 413-411.

דבר נישואין בשלושת ימי הגבלה⁵³ - בשנים עברו⁵⁴ העדיף הרבי לדחות זאת לאסרו-חג של שבועות, אך בשנים האחרונות, כשביטל את ההגבלות שבתאריכים כידוע, התיר והסכים לערוך נישואין אז, וכן הורה הרה"ג רז"ש דבורקין ע"ה למעשה.

מותר לעשות שידוכים וסעודת-שידוכים בלא ריקודים, מחולות וכלי-זמר⁵⁵. מותר לערוך סעודות-רשות, אבל בלי "ריקודים, מחולות ושמחות יתרות"⁵⁶. אין להקל בזה בערב שבת-קודש ובמוצאי שבת-קודש יותר מבשאר ימי השבוע. עם זאת, נהגו להתוועד ולזמר ניגונים חסידיים בפה ואף בהשמעת מוזיקה מוקלטת, ואף ה'מחולות' שבהתוועדות אין אוסרים⁵⁷.

הכנסת ספר-תורה מתירים גם בתופים ובמחולות, כנהוג⁵⁸.

תספורת: על-פי האריז"ל, אין מסתפרים, גם בעלי ברית, ואפילו בל"ג בעומר, עד ערב שבועות [בשנה זו - עד ערב שבת שלפניו⁵⁹]. נהוג לחנך בעניין זה גם את הקטנים⁶⁰.

תספורת מצווה לבני שלוש: מי שיום-הולדתם חל עד לל"ג בעומר - יעשוה בל"ג בעומר (ואם אפשר - במירון)⁶¹, ואלה שנולדו אחריו - בערב

פסח לשבועות' עמ' רעה, נטעי-גבריאל הל' פסח ח"ג עמ' ריו וש"נ. (53) כצ"ל ע"פ שו"ע אדמו"ה"ז שם ס"ה. ראה אג"ק ח"ט עמ' מו ובהתקשרות' גיליון תסד, עמ' 19.

(54) אג"ק כרך ח ה"ב.

(55) ערוך-השולחן שם ס"ב, והמקורות שצוינו בס' 'בין פסח לשבועות' עמ' רפה.

(56) שו"ע אדמו"ה"ז שם סו"ס א. ומשמע מזה ומעוד מקורות שבסעודות מצוה יש מקום להקל בכלי-זמר, כמובא בס' פסקי תשובות סי' תצג הע' 39. וראה שיחת ל"ג בעומר תשמ"ו ס"ט - התועודות ח"ג עמ' 337 (מונה באידיש, לקוטי שיחות כרך לו עמ' 122).

(57) הגרש"ז גרליק ז"ל, ע"פ דיוק הלשון הנ"ל 'ושמחות יתירות'. (58) 'בין פסח לשבועות' עמ' רפו, וראה בירור בנושא זה בהתקשרות' גיליון רמו עמ' 19 (אך המפורש בסוף שיחת ש"פ אמור תנש"א - סה"ש ח"ב עמ' 534, מתייחס לכאורה לל"ג בעומר עצמו). אך כיוון שמחפשים 'ומין זכאין', אין עושין זאת בד"כ בימי הספירה.

(59) ראה 'אוצר' עמ' רצ.

(60) אגרות הרמ"ז ס"ב, הובא בשערי-תשובה סו"ס תצג. וע' 'אוצר' ס"ע רפג.

(61) שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב סימנים רכב, רצו וש"נ.

שלמדים עניין זה מן הכתוב [אלא שגם בדברי הירושלמי מפרשים שאין זה אלא אסמכתא, מלבד אחד מחכמי פולין דסבירא ליה שהוא מדאורייתא ממש] – “כנגד ארבע כוסות של פרעה, וכוס¹⁰ פרעה בידי, ואשחט אותם אל כוס פרעה, ואתן את הכוס עליך פרעה, ונתת כוס פרעה בידו וגו'” (ועל דרך זה במדרש¹¹),

והרי בחלום של שר המשקים (שבו נזכרו ד' הכוסות של פרעה) מרומז עניין ד(גלות ו)גאולת מצרים, כמו שכתוב¹² “ובגפן שלשה שריגים”, ואיתא בחולין¹³ “גפן אלו ישראל וכו' עלתה נצה, הגיע זמנן של ישראל להגאל”, וכדאיתא במדרש¹³: “אמר לו (יוסף לשר המשקים) את בשרתני בשורה טובה (שבניישראל עתידין ליגאל) אף אני אבשרך בשורה טובה”, דהיינו שיוסף שילם לו על בשורת הגאולה (הרמוזה בחלום) בפתרון חלומו, [..] וכיוון שבחלום של שר המשקים, שבו מרומז עניין גלות וגאולת מצרים, נזכרה ד' פעמים תיבת “כוס” – שותים ד' כוסות כליל פסח.

ועוד מאן דאמר בירושלמי (ובמדרש) שם: “כנגד ארבעה כוסות של פורענות שהקב"ה עתיד להשקות את אומות העולם. . . וכנגדן עתיד הקב"ה להשקות את ישראל ארבע כוסות של נחמות, ה' מנת חלקי וכוס¹⁴, דשנת בשמן ראשי כוסי רוי¹⁵, והדין כוס ישועות אשא¹⁶, תרין”.

ואין זו פלוגתא, אלא המאן דאמר השני מוסיף על הראשון: המאן דאמר הא' מבאר את השייכות של ד' הכוסות לעניין יציאת מצרים, והמאן דאמר הב' מוסיף לבאר גם את השייכות לגאולה העתידה¹⁷.

ושייכות ד' הכוסות שלעתידי לחג הפסח – מובן על-פי הידוע¹⁸ שביציאת מצרים נפתח הצינור גם

לגאולה העתידה.

ומזה מובן (במכל שכן) עניין הד' כוסות באחרון של פסח, בסופו של יום¹⁹, בסעודת משיח, שהוא כדי לעורר את גילוי הד' כוסות של לעתיד.

ד. וביאור העניין בפרטיות יותר:

מבואר בתניא²⁰, שכל הגילויים דלעתידי תלויים בעבודתנו עכשיו, “כל זמן משך הגלות”. והיינו שעתה, בזמן הגלות, יש צורך לפעול ולהתכונן לקבל את העניינים דלעתידי. וההכנה אינה רק לטהר את עצמו ולהסיר את הדברים המונעים לגילוי דלעתידי, עליידי העבודה ב”סור מרע”, אלא גם לעורר ולהמשיך את הגילויים דלעתידי.

ועניין זה – הפעולה באופן של המשכת אור – הוא החידוש של תורת החסידות:

בעבודת²¹ ה' ישנם שני אופנים: (א) “סור מרע”, (ב) “ועשה טוב”, דהיינו שהוא עוסק בעיקרו ב”עשה טוב”, ובמילא אין לו שום שייכות לרע.

החילוק בין שני דרכים אלו בעבודה הוא, בכלל, החילוק בין דרך המוסר לדרך החסידות²²: מוסר הוא (בעיקרו) דרך של “סור מרע”. הוא מתבונן בעניין “רע ומר עזבך את הוי”²³, איך שצד השמאל, יצר הרע, הוא לא טוב, וממילא הרי הוא דוחה אותה, באופן ד”סור”, עליידי תעניות וסיגופים.

אבל חסידות – מתעסקת בעיקרה עם התבוננות בטוב. חסידות מבארת ומדברת אודות הטוב טעם באלקות, גודל מעלתה ונעימותה (“די געהויבנקייט און געשמאקייט”) של נשמה, ובשעה שמכיר ומרגיש עניין זה – במילא אין לו שום שייכות לרע.

והאופן באי-השייכות לרע הוא שונה מהאופן שעליידי דרך המוסר, כי עליידי העבודה ד”סור מרע” כפי שהוא על-פי מוסר, אינו מתעלה למעלה יותר; הוא נשאר במקומו, ומכיוון שנשאר במקומו – הרי בכדי להישמר שלא ייפול, חס-

19 ראה גם לקו”ש ח”ד ס”ע 1298.

20 רפ”ז.

21 מכאן עד סו”ה – הוגה עליידי הרבי באידיש [נדפס בלקו”ש ח”ב ס”ע 471 ואילך].

22 ראה גם תורת מנחם – התוועדויות חט”ו ע’ 144 ואילך. וש”נ.

23 ירמ”ב, יט.

חלק שלישי, עמ’ רטז: “באמירת המאמר [ד”ה “והחרים”] הוסיף כאן בתור עניין בפ”ע: ובודאי שכל אחד ישלים ד’ הכוסות, וגם אלה שספק אצלם אם שתו כל ד’ הכוסות בכוונה זו (שזה שייך לגאולה העתידה) בודאי ישלימו, דשתיית ד’ הכוסות צריכה להיות באופן ודאי וברור, וכאמור, שעי”ז מקרבים הגאולה העתידה”.

גם לאחר ארבע הכוסות אפשר לומר ‘לחיים’, ופשיטא – [שכל זה יהיה] באופן של זהירות משכרות, חסוֹשלוֹם, היפך הצייווי והיפך הרצוי, עליידי זה שייקה כוסות שלפני-ערכו, או שישתה רוב כוס וכיוצא בזה³⁹.

בשמחת-תורה ובאחרון-של-פסח היו מנגנים את הניגון ה’אָפּ קאָזאַק’⁴⁰ של הרה”ק הסבא משפולה נ”ע.

כ”ק אדמו”ר מוהריי”צ היה נוהג באחרון-של-פסח להורות שירקדו “ריקוד של משיח” (“משיח”ס טאַנץ”), והיו פעמים שגם כ”ק אדמו”ר נשיא דורנו הורה כן.

שבת קודש, פרשת שמיני

כ”ב בניסן, אסרו חג⁴¹

“אסרו חג” זה, שחל בשבת – אין בו חמץ כלל⁴², והסעודות דשבת הן באכילת מצה דווקא, שבזה ניכר יותר ההמשך והשייכות לחג הפסח⁴³. קבלת שבת מתחילים ב’מזמור לדוד’. אומרים

39 ‘התוועדויות’ תשמ”ח ח”ג עמ’ 173.

40 ספר-הניגונים ח”א, ניגון כד. הטעם משום שזהו ניגון של שמחה וניצחון, שהן נקודות המועדים הללו (המלך במסיבו ח”א עמ’ קנו), וכן מפני שה’סבא’ עסק בפדיון שבויים, השייך לחג הפסח, ‘זמן חירותנו’ (שם ח”ב עמ’ קלו).

41 בחו”ל – אחרון-של-פסח. מהדרין לאכול ‘שרויה’ בסעודות הלילה והיום. בנטילת מים אחרונים – שוב מעבירים המים על השפתיים כבכל השנה. בשחרית מוציאים שני ס”ת (ואומרים י”ג מידות פ”א, רבש”ע וכו’). בראשון קוראים לו’ עולים בפ’ ראה “כל הבכור”, ח”ק, ובשני ‘מפטיר’ כדאמרו. הפטרה “עוד היום...”. הזכרת נשמות. מוסף. אחרי מנחה – סעודת משיח. למחרת – אסרו חג.

42 בספר ‘פסח שחל בשבת’ עמ’ קצו נקבצו הדעות בדבר אכילת חמץ שהיה כלול בשטר המכירה בשבת זו. ומדברי אדה”ז (ס’ שי ס”ד) משמע שאין בחמץ זה איסור מוקצה. ומכל מקום, בפועל, כדי שלא לערב חמץ בכלי הפסח, נמנעים מזה לגמרי.

43 סה”ש תנש”א ח”א עמ’ 436 הע’ 1.

כל חרוזי ‘לכה דודי’ וכו’⁴⁴. אומרים ‘כגוונא’. מוסיפים בסעודה, כיוון שהיום ‘אסרו חג’⁴⁵. נוהגים להניח את המצה של עירוב תבשילין ללחם-משנה בכל סעודות השבת, ולבצוע עליה בסעודה שלישית⁴⁶, כי דבר שנעשתה בו מצווה אחת, ראוי לעשות בו מצווה אחרת⁴⁷.

גבאי בתי-הכנסת יזכרו לגלול מבעוד-מועד את ספר-התורה לקריאת השבת, פרשת ‘שמיני’.

הפטרה: “ויוסף עוד דוד... וילך כל העם איש לביתו” (שמואל ב’ ו, א”יט)⁴⁸.

מנחה: אין אומרים ‘צדקתך’. בשבת זו עדיין אין אומרים פרקי אבות⁴⁹.

מנהגי ימי הספירה:

נישואין: אין נושאים נשים בין פסח לעצרת, לפי שהם ימי דין ומתאבלים בהם על עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בימים אלו⁵⁰.

בדבר נישואין בל”ג בעומר – משנה אחרונה⁵¹ ומעשה רב⁵² שעושים גם כליל ל”ג בעומר.

44 ספר המנהגים עמ’ 26. בקונטרס ‘בירורי מנהגים – שבת להר”ש שי’ פרידמן עמ’ 35, דן בשאלה אם לומר “גם בשמחה” או “גם ברינה”. ולכאורה כיוון שמדלגים ה’מזמורים ומתחילין’ מזמור לדוד’ כיוון שקבלת שבת שייכת ליום שישי (גם אם היא נאמרת בלילה, ראה ס’ המנהגים בהערות ריש עמ’ 27. וראה בסידור הרב ראסקין עמ’ רנ מאגרות הרמ”ז על קביעות זו), למה לא נשנה תיבה אחת מסיבה זו, ונאמר ‘בשמחה’.

45 לוח ‘דבר בעתו’, ע”פ שו”ע אדה”ז ס’ תכט ס”ו.

46 ראה בשיחה לעיל ע”י ציון 32, ש”ממשיכים” את סעודת משיח גם היום.

47 שו”ע אדה”ז ס’ תקכ”ז סכ”ה.

48 ספר המנהגים עמ’ 33.

49 ע”פ לוח כולל-חב”ד. כנראה – כדי להשתוות לבני חו”ל המתחילים לומר פרקי אבות בשבת הבאה [לקוטי שיחות ח”ז עמ’ 303, ‘התקשרות’ סוף גיליון מ”ה. וראה גם סה”ש תשמ”ט ח”ב עמ’ 485, שוה”ג הא’ להערה 66; ביאורים לפרקי אבות מהדו”ק עמ’ 2; שיחת ש”פ ואתחנן תשמ”א, הנחה בלה”ק סכ”ו] וכן מנהג הספרדים. ודלא כמנהג האשכנזים כמ”ש בפשיטות בלוח עץ-חיים, בס’ ‘בין פסח לשבועות’ עמ’ קסב ובלוח ‘דבר בעתו’, לומר פ”א בשבת זו.

50 שו”ע אדמוה”ז ס’ תצג ס”א.

51 שיחות קודש תשל”ז ח”א עמ’ 703, שערי הל’ ומנהג ח”ה עמ’ קז.

52 כליל ל”ג בעומר תשמ”ט – התוועדויות תשמ”ט ח”ג עמ’ 178. ודלא כמ”ש באג”ק כרך ח, עמ’ שיח.

ישתדלו לגמור את החופה והסעודה לפני ליל ל”ד, אך אם אירע שנתאחר הסעודה, וי”א אף החופה, יכולים לעשותה בלילה – ‘בין

לחזור לבית הכנסת לאמירה זו). אשרי. יהללו. תפילת מוסף.

צבאות ה': בשנת תש"מ הורה הרבי לערוך כינוסים ומסיבות לילדי ישראל שלפני גיל מצוות (בנים לעצמם ובנות לעצמן) בארץ הקודש ובחול"ל בשביעי של פסח, להסביר להם את משמעות יציאת מצרים ומסירת נפשם של ישראל אז לעבוד בים כדי להגיע למתן תורה, מה שהביא את בקיעת הים ועד למתן תורה, וכדאי ונכון לקשר עם סעודת משיח, ועל ידי זה מחזקים קיום העולם וממהרים את קץ הגלות.²⁶

תפילת מנחה: קודם מנחה אין אומרים 'הודו', אלא מתחילים 'פתח אליהו'.²⁷
סעודת משיח²⁸

רבינו הבעל שם טוב היה אוכל סעודה שלישית ביום אחרון של פסח (בחול"ל) והיתה נקראת אצלו "סעודת משיח"²⁹, משום שביום זה מאיר גילוי הארת המשיח.

בשיחות מוגהות נאמר: "בארץ ישראל אוכלים סעודת משיח (ושותים ארבע כוסות) בשביעי של פסח"³⁰. ובישיחה בלתי מוגהת: "כשחל שביעי של פסח ביום שישי עש"ק, יש למצוא אופן המתאים לערוך את "סעודת משיח" בערב שבת, ולהמשיך ולהוסיף – באופן של "כפליים לתושייה" – גם ביום השבת עצמו.³¹

למעשה, מוצע³² להקדים את תפילת מנחה

26 לקוטי שיחות שם, עמ' 217.

27 ספר המנהגים עמ' 25. לוח כולל חב"ד.

28 רוב המנהגים נסמנו ב'אוצר' עמ' רכט ואילך. לשאלה מדוע הרבי ואנ"ש אין נוהגים כאמור בלוח 'היום יום' כב ניסן (וממנו בספר המנהגים ובלוח כולל חב"ד) "מהדרין לקדש, אח"כ מתפללים תפילת המנחה, ואח"כ סעודת יו"ט", ראה 'אוצר' עמ' רכח.

29 דהיינו המשכת עניין משיח, המופיע בארוכה בהפטרות היום, בפנימיות, "דם ובשר כבשרו". לקוטי שיחות כרך ז, עמ' 273. וראה ב'אוצר'.

30 סה"ש תנש"א ח"א עמ' 444 הערה 77. וראה גם לקוטי שיחות כרך כב עמ' 218.

31 התוועדות תשמ"ח ח"ג עמ' 76. **הכוונה בפשטות** כפי שהרבי היה משלים התוועדות של יו"ט בשבת שלאחריו, ובפרט כאן שלא תמיד יכולים רבים להשתתף בזה בזמנו.

32 תודה להרב אליהו ש'י' לנדא שעור לי בנושא זה (הרב יוסף שמחה גינזבורג, ערך הספר).

ולעשות את הסעודה³³ בין מנחה לקבלת שבת. אם אין רוצים לעשות 'פורס מפה ומקדש', יש לסיים אותה לפני השקיעה ולברך ברכת המזון. אחרי ערבית אוכלים סעודת שבת, כבכל ליל שבת.

מי שרוצים להמשיך את הסעודה לתוך השבת, יתחילו אותה לפני קבלת שבת, וכשתגיע השקיעה יעשו 'פורס מפה ומקדש'³⁴, דהיינו: מכסים את הפת שעל השולחן, מוזגים כוס ומקדשים (בלי ברכת 'הגפן'³⁵) קידוש של שבת (גם כוס זו נכללת במניין ד' הכוסות), ואז מגלים את הפת וממשיכים בסעודה (בלי ברכת 'המוציא' שוב). בברכת המזון אומרים 'צה' ואחר כך 'יעלה ויבוא'³⁶, ואז מקבלים שבת ומתפללים ערבית, וזוהו כבר יוצאים ידי חובת סעודת שבת (בשובם הביתה, אם בני הבית אינם יודעים לקדש – יקדשו להם³⁷, ואם יודעים – יקדשו לעצמם).

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנהיג מנהג קבוע לשתות ד' כוסות בסעודה זו, ארבע כוסות יין, כנגד ארבע כוסות הנחמה שעתידי הקב"ה להשקות את ישראל. מי שקשה לו, ישתה מעט ויוסיף קצת בכל פעם וייחשב לו ככוס נוספת (וראה בהערה)³⁸. וראה 'תורת מנחה' – ספר המאמרים מלוקט',

33 מפני כבוד השבת, יש להתחיל לפני שעה עשירית, לערך 17:00 (בפרט שסעודה זו היא מנהג, ראה בשו"ע אדה"ז ס' רמט ס"ו ז). ולכאורה חל כאן האמור בהערת הרבי בשה"ש תש"א עמ' 120 הע' 10, שהתוועדות בזמן זה היא בימינו דבר שאינו מצוי, ולכן אין חשש בזה לפני התפילה, ובאם אין פורסים מפה ומתפללים בזמן הקבוע – יש עוד טעם להקל, ראה פסקי תשובות ס' רלב ס"ג.

34 אף שיש בזה בעיות, כי ע"פ נגלה יש מחלוקת אם צריך לברך 'המוציא' אחרי הקידוש, וסיים אדה"ז ע"ז (ס' רעא ס"ו יא) שלמעשה ספק ברכות להקל, אבל 'בעל נפש... יפסיק סעודתו ויברך ברכת המזון קודם שיגיע זמן קידוש היום', וכש"כ ע"פ קבלה שזוהו "היפוך הצינורות" (כמ"ש בכף החיים שם ס"ק כו), ורבותינו בעצמם לא נהגו בזה, אך הנהיגו זאת בין החסידים (כמובא בס' המנהגים מנהגי ר"ה עמ' 57), בשל חשיבות התוועדות. ומה שמנע זאת הרבי מאז הבלבול שאירע בהתוועדות יום ב' ד"ה תשד"מ (ראה 'רישומה של שנה' דא, עמ' 51), אינו נוגע למקומות שבהם הדברים נעשים בסדר הנכון.

35 כיוון שכבר בירכו כדי לשתות חלק מד' כוסות, ראה שו"ע ר"ש. 36 ראה בשו"ע אדה"ז ס"ו ס"ס קפח, במהדורה החדשה הערה קנד וש"נ.

37 שו"ע אדה"ז ס' רעג ס"ו.

38 שיחת שבת מבה"ח אייר תשי"ז (תורת מנחה ח"ט עמ' 354). מאידך ראה בישיבת אחש"פ תשמ"ה סנ"ג, שצ"ל ד' כוסות מלאים דווקא, הובא ב'אוצר' שם עמ' רלב, עיי"ש. ואולי כל זה כשאפשר.

ושלום, מוכרח הוא לשבור את הגוף על ידי תעניות וסיגופים.

מה שאין כן על ידי עבודת החסידות, שעוסק בטוב, התבוננות והעמקת הדעת באלקות וכו' – הרי הוא מתעלה למעלה יותר מצד האור האלוקי המאיר בו במוחו ולבו, שעל ידי זה נעשים גם הם מאירים יותר, ואפשר בקל יותר לעבוד בהם ועל ידי דם את הקב"ה. ובמילא אינו צריך לשבור את הגוף, כידוע פירוש הבעל שם טוב²⁴ על הפסוק²⁵ "עזב תעזוב עמו", שצריך לעבוד את הקב"ה עם הגוף עצמו, כיוון שגופו עצמו נעשה נעלה וזך יותר ("העכער און איידעלער")²⁶.

ה. [. . .] פעם שאלו²⁷ – כמדומה, את הבעל שם טוב – מה חידשה החסידות על אלו שקדמו לה, ה"ראשית חכמה", של"ה כו', שגם הם מיוסדים על הקבלה?

וענה במשל:

בשעה שגנב בא לגנוב – ישנם שני אופנים כיצד בעל הבית נשמר ממנו:

אופן אחד הוא, שבעל הבית מתחיל לצעוק, והגנב נבהל ובורח. אבל אף על פי כן, הרי שייך שהגנב יבוא שוב לגנוב.

וישנו אופן שני, שבעל הבית תופס את הגנב, ופועל עליו²⁸ שיחדל להיות גנב. וזהו – סיים – חידושה של החסידות על קודמיה²⁹.

ו. ועל פי המבואר לעיל, שעיקר העבודה היא בקו של "ועשה טוב" – מובן הטעם שעניין ההכנה בזמן הגלות הוא לא רק להסיר את הדברים המונעים את

24 ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סכ"א. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).

25 משפטים כג, ה.

26 ועד"ז בנוגע לענינים הגשמיים ודברי הרשות – שבהם גופא מקיים את הצינוי "בכל דרכיך דעה" (משלי ג, ו). וע"ד שמצינו (יומא פו, ב) בנוגע לתשובה, ש"זדונות נעשו לו כזכות", ו"אתהפכא חשוכא לנהורא" (ראה זח"א ד, א (מהנחה בלתי מוגה)).

27 שיחת יום שש"פ תרצ"ו ס"ו (סה"ש תרצ"ו ע' 131). וראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סשצ"ו. וש"נ.

28 ע"י שמדבר עמו באופן של קירוב (מהנחה בלתי מוגה).

29 וכן ענה כ"ק מו"ח אדמו"ר כששאלוהו שאלה זו לפני עשרים שנה (מהנחה בלתי מוגה).

ביאת המשיח, אלא גם לפעול את המשכת האורות והגילויים של לעתיד.

וכמו בנוגע לכל העניינים לעתיד – כן הוא גם בנוגע לעניין ד' כוסות ברוחניות שיהיה לעתיד ("ארבעה כוסות של פורענות. . . ארבעה כוסות של נחמות"), שגם עניין זה נפעל על ידי ההכנה לזה בזמן הגלות.

וזהו תוכן עניין שתיית ד' כוסות באחרון של פסח, שעל ידי שתיית הד' כוסות (בגשמיות) ממשיכים וממהרים את גילוי הד' כוסות דלעתיד, שיומשך למטה בפועל ממש.

ועל דרך הידוע³⁰ בטעם שהנביאים הוצרכו (על פי ציווי הקב"ה) לעשות פעולות בגשמיות מתאים לעניין נבואתם, בכדי למהר ולהמשיך את הנבואה בגשמיות. ועל דרך זה כותב אדמו"ר הזקן³¹ אודות מורו הרב המגיד, ש"היה נוהג כשנפלה לו איזה השגה במוחו היה אומר בפה אף שלא יבינו השומעים כל כך. . . בכדי להמשיך את ההשגה שנפלה לו בזה העולם בבחינת יציאת הדיבור".

ז. על פי זה יובן גם הטעם שזמנם של ד' כוסות אלו הוא באחרון של פסח, ובסעודת משיח: ענינו של חג הפסח בכלל – הוא עניין הגאולה, כולל גם הגאולה העתידה, שהרי בגאולת מצרים כלולה ומרומזת גם הגאולה העתידה (כנ"ל).

ובפסח גופא – קשור עניין הגאולה בפרט עם הזמן של ימים אחרונים של פסח, כידוע שהימים הראשונים דפסח שייכים לגאולת מצרים, והימים האחרונים – שביעי של פסח ואחרון של פסח – לגאולה העתידה, וכמו שאמר הצמח צדק³² שמטעם זה אין מברכים שהחיינו בשביעי של פסח, כיוון שיום זה שייך לגאולה העתידה, ואין לברך שהחיינו אלא על עניין שנמצא כבר עתה.

ובימים האחרונים דחג הפסח גופא – הרי זה בעיקר באחרון של פסח, כיוון שיום זה שייך

30 ראה דרשות הר"ן דרוש ב. רמב"ן לך לך יב, ו. לבוש על הרקאנטי לך לך שם.

31 מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תסד. וש"נ.

32 שיחת אחש"פ ה'ש"ת ס"ג (סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 72). וראה לקו"ש חל"ז ע' 15 ואילך. וש"נ. וראה גם שיחת אחש"פ דאשתקד בתחלתה (תורת מנחה – התוועדות ח"ד ע' 26 ואילך).

במיוחד למשיח, שלכן מפטירין ביום זה בעניין "ויצא חוטר מגזע יש"י³³. ובאחרון של פסח גופא - הרי הזמן לזה הוא ב"סעודת משיח".

ח. [כ"ק אדמו"ר ציוה לנגן "כָּאֵטֶשׁ מִי כוּדִי", ואחר כך המשיך:]

ועתה יתבאר הטעם שהוראה זו (על דבר שתיית ד' כוסות ב"סעודת משיח") שייכת לתלמידי התמימים דווקא:

בפשטות אפשר לומר, שלאמיתו של דבר שייך עניין זה לכל אחד ואחד, אלא שנתגלה לתלמידי התמימים. וכפי שמצינו בנוגע לכמה וכמה מנהגים, שאף שהם שייכים לכל אחד ואחד, מכל מקום לא פרסמום ברבים. וישנם מנהגים שהבחינו בהם אצל רבותינו נשיאינו, אבל, עד שבא משהו ושאל אם זוהי הוראה לרבים, והשיבו לחיוב, לא אמרו דבר בנוגע לעניין זה.

ובמילא יתכן שכן הוא גם בנוגע למנהג שתיית ד' כוסות, שלאמיתו של דבר שייך הוא לכל אחד ואחד, אלא שלא גילו על דבר זה. ורק לתלמידי התמימים, שהם הבנים³⁴, כדאיתא בספרי³⁵ "בנים אלו התלמידים", והרי לבן נותנים הכול ("אָ קינד גיט מען דאָך אַלץ") - אמרו מנהג זה.

אמנם, על-פי המבואר לעיל שעניין שתיית ד' כוסות באחרון של פסח הוא כדי לקרב את ביאת המשיח - יובן שעניין זה שייך בעיקר לתלמידי התמימים:

כיוון שכל העניינים נמשכים על-ידי התורה, כמאמר רז"ל "אסתכל באורייתא וברא עלמא"³⁶, ו"התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה"³⁷, ובכלל זה גם ביאת המשיח, שגם היא באה על-ידי התורה, ובפרטיות - על-ידי פנימיות התורה, שעניין "קאתי מר" בא על-ידי "יפוצו מעינותיך חוצה",

(33) ישע"י יא, א. וראה לקו"ש חכ"ב ע' 35. וש"נ.

(34) ראה אגרות קודש אדמו"ר מהור"צ ח"ב ע' ריד, ובהנמסן שם.

(35) ואתחנן ו, ז.

(36) זח"ב קסא, רע"ב.

(37) ב"ר בתחלתו.

הרי מוכן, שכאשר מדובר בעניין של קירוב ביאת המשיח - שייך הדבר ביותר לתלמידי התמימים, שהם לומדים נגלה וחסידות בפועל, ומחברים את גליא דתורה עם פנימיות התורה יחד בפועל [. . .]. ולכן שייכים הם יותר לעניין שתיית ד' כוסות, שהוא כדי להמשיך את הד' כוסות דלעתיד.

ט. אמנם, כאמור לעיל, אין הכוונה בזה דוקא לאלו הלומדים עתה בשיבה, אלא גם לאלו שלמדו בשיבה מלפנים, כיוון ש"קדושה לא זזה ממקומה".

ואפילו אם הם סבורים כ"דעת תחתון", ובדעתם כבר עזבו את השיבה - הרי האמת אינו כן, דמכיוון ש"צדיקים דומים לבוראם"³⁸, הרי כשם שבנוגע להקב"ה "לא ידח ממנו נדח"³⁹, כן הוא גם בנוגע לכ"ק מו"ח אדמו"ר, שכל מי שהיתה לו שייכות אליו, ולמד בשיבתו, הרי זה "אבוד" ("איז פאַרפּאַלן")... אלא הוא נשאר תלמיד לעולם.

י. [ציוה לנגן "עסן עסט זיך", ואחר כך המשיך:] כל האמור לעיל בעניין שייכותו של מנהג זה לתלמידי התמימים דווקא - כן היה בעבר.

אבל עתה, כשמתקרבים יותר לביאת המשיח, וממילא נעשה עניין "יפוצו מעינותיך חוצה" יותר ויותר [. . .] - הרי עתה כל בני-ישראל יש להם שייכות לתורת החסידות (ובפרט אלו שלמדו במוסדותיו של הרבי, שעניין זה נשאר בהם לעולם ועד, כנ"ל),

ולכן נכון הדבר, שגם אלו שלא זכו ללמוד בתומכי-תמימים, אבל רצונם שמשיח יבוא בהקדם - ישתו גם הם את הד' כוסות⁴⁰.

(קטעים מהתוועדות אחרון של פסח ה'תשט"ז.

תורת מנחם כרך טו, עמ' 230-237)

(38) רות רבה פ"ד, ג. וראה ב"ר פס"ז, ח. במדבר פ"י, ה. אסת"ר פ"ז, ב.

(39) ע"פ ש"ב יד, יד. וראה תניא ספ"ט. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

(40) ראה גם מכתב כ"ט אייר שנה זו (אגרות קודש ח"י"ג ע' קכא).

בני-ישראל שבבתי-כנסיות ובבתי-מדרשות בכמה וכמה שכונות, כדי להוסיף בשמחת החג (על-ידי ההתאחדות עם רבים מבני-ישראל שבשאר שכונות), ובפרט על-ידי אמירת דברי תורה ("פיקודי ה' ישרים משמחי לב"), נגלה דתורה ופנימיות התורה¹⁶.

ליל קריעת ים סוף: בליובאוויטש נייעורים כל הלילה, עוסקים בלימוד תורה¹⁷ [ומתוועדים].

הנייעור כל לילה זה וכיו"ב - אין צריך לקרוא קריאת-שמע שעל-המיטה¹⁸.

* בלקוטי-שיחות¹⁹ נזכר אודות "אמירת שירת הים שבביעי-של-פסח בשמחה עצומה" (אס"כ לא נתפרש מתי). והרי כן הוא מנהג ישראל בהרבה קהילות. וראה ב'המלך במסיבו'²⁰ שמזכיר הרבי את המנהג בארץ-ישראל לילך לשפת הים [והרי שם הוא עיקר אמירת שירת הים!] ולשמוח בשירה וריקודים, ומקשר זאת למנהגנו להיות נייעורים בליל זה.

בשם אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נמסר, שבשביעי-של-פסח "השיבה כשהיא לעצמה (=להישאר ער, נוסף על הלימוד) היא גם-כן עניין".

שחרית: חצי הלל. קדיש תתקבל. שיר של יום. מוציאים שני ספרי-תורה, שלושה-עשרה מידות (פעם אחת), ריבונו-שלי-עולם, ואני תפילתי, בריך

(16) סה"ש תנש"א ח"א עמ' 436 בהערה. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ריח (ומצייץ לט' 'הלכות החג בחג' עמ' 190).

כמה נקודות בנושא (מתוך קובץ 'התהלוכה' בהוצאת צא"ח נ.י., ערב שבועות תש"ס), משיחות לא מוגהות: אין לחפש תירוצים להשתמש מזה (ב' דחה"ש תשד"מ); לקחת עמו רק את "בניו שהגיעו לחינוך" ולא את כל בני-ביתו (שם); יש זכות מיוחדת לאלה שהלכו למקום רחוק דווקא (ב' דחה"ש תשמ"ג); מכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך (ב' דחה"ש תשכ"ח); לא להסתיר מניין באים, בשליחות הרבי, לדבר בהרחבה ושלא להתפעל מאף אחד (אם כי יש להיזהר שלא לפגוע באף אחד, ודברי חכמים בנחת נשמעים) (ש"פ ניצבים תש"ז); כשאין מניחים לדבר, אין צריך להתפעל ולהתייאש, אלא צריך למצוא עצות ותחבולות שירשו לו לדבר (אחש"פ תשי"ב); בכל מקום ומקום שאלי מגיעים, אומרים ד"ת מתורת החסידות (תשד"מ), עניינים קלים (ר"ד ו' טבת תשי"ב); יש לשמח יהודים, ולעוררם בכל ענייני יהדות, כולל חיזוק האמונה בביאת המשיח (תשמ"ו).

(17) ספרי-המנהגים, שש"פ. 'אוצר' עמ' ריד.

(18) משא"כ בלילה רגיל - ראה סה"ש תרצ"ו עמ' 1, תש"ב עמ' 100.

(19) ח"י עמ' 270 ואילך.

(20) ח"ב עמ' קכט.

שמה וכו'.

קריאת התורה: בספר הראשון קוראים לחמישה עולים בפרשת בשלח: "ויהי בשלח... ה' רופאך".

הנה המילים הנאמרות בנגינה מיוחדת כנהוג, לפי שתי הנוסחאות שהביא ב'אוצר מנהגי חב"ד'²¹, רובן בפסוקים שיש בהם שם ה', והחילוקים ביניהן נכנסו כאן בסוגריים מרובעים: מימנם ומשמאלם (השני), ויאמינו בה' ובמשה עבדו, סוס ורוכבו רמה בים, [זה א"ל ו'אנוהו] אלוקי אבי וארוממנהו, ה' שמו, ימינך ה' תרעץ אויב, נורא תהילות עושה פלא, [נהלת בעוז אל נווה קדשך], עד יעבור עם זו קנית, ה' ימלוך לעולם ועד, [הלכו ביבשה בתוך הים, [ותען להם מרים... סוס ורוכבו רמה בים].

בעת קריאת שירת הים - עומדים²². מניחים את הספר השני על הבימה ואומרים חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטר "והקרבתם" ככלל ימי חול-המועד (גם בשעת הדחק²³ אין להעלות קטן למפטר). הפטרה "וידבר דוד"²⁴.

הזכרת נשמות²⁵: רבותינו נשיאינו נהגו לאחוז בעץ-החיים של ספר-התורה בעת אמירת יזכור. מי שהוריו בחיים, יוצא מבית-הכנסת בזמן הזכרת נשמות. אָבל (רח"ל) בשנה הראשונה לפטירת אביו או אמו, נשאר בבית-הכנסת אך אינו מזכיר נשמות. בהזכרת נשמות אומרים "בן פלונית".

אומרים 'אב הרחמים'. גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר זאת (ויש לקרוא לנמצאים בחוץ

(21) עמ' ריז.

(22) ספרי-המנהגים. אדמו"ר מהורש"ב עמד כשפניו אל הס"ת, כמובא ב'רשימות' חוברת ה, עמ' 25, וכן נהג הרבי. אבל ב'היום יום' העתיק זאת רק בקשר לעשרת הדברות, ולא לשירת הים. וכנראה פרט זה אינו הוראה לרבים.

(23) ע"פ 'התוועדות' תשמ"ה ח"ד עמ' 2334, 'שערי הל' ומנהג' או"ח ח"ב ס"ע רפב.

(24) שו"ע אדה"ז סימן תצ סעיף יג. לוח כולל-חב"ד.

(25) המנהגים ומקורם - ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' רכא ואילך. בלבוש ס' תצ ס"ט ד"ה מה, כתב הטעם שמזכירים נשמות ביום אחרון דפסח וכו' משום שקוראים בו "כל הבכור" שבו נאמר "איש כמתנת ידו". ואין טעם זה מועיל למנהג זה בא"י, שאין נוהגין בה יו"ט שני. והנה בסעודת חג השבועות תשכ"ט ('המלך במסיבו' ח"א עמ' שכא) נשאל הרבי מדוע מאחרים תמיד את הזכרת נשמות ליום האחרון של החג, וענה "כיוון שזהו עניין של צער, דוחים זאת לבסוף". וטעם זה פשוט ומתאים גם למנהג א"י (תודה להרב מ"מ ש"י לאופר).

הלכות ומנהגי חב"ד

יום חמישי,

כ' בניסן, ערב שביעי של פסח

עירוב תבשילין (ראה גיליון קודם).
 נר יום טוב (ביום חמישי בערב): מנהגנו להקדים לכתחילה את ההדלקה בערב יום טוב כמו בערב שבת.¹
 מי שלא הדליק קודם השקיעה, תדליק לפני הקידוש מאש שהודלקה לפני החג.
 מברכות 'להדליק נר של יום טוב'. אין מברכים 'שהחיינו' לא בהדלקת נרות ולא בקידוש.²

יום שישי,

כ"א בניסן, שביעי של פסח

הכנות לשבת:³ אחר הנחת עירוב תבשילין מותר לעשות צורכי שבת בשביעי של פסח בעוד היום גדול, שעדיין ראוי ליהנות מהם ביום טוב עצמו, וההטמנה תיעשה בזמן שיהיה אפשר להתבשל היטב מבעוד יום וצריך שיהיה העירוב קיים עד גמר כל מלאכות שבת. ומשתדלים לסיים את כל המלאכות בעוד היום גדול.⁴
 ניתן להכין לשבת תבשילים ממצה שרויה, כגון 'קניידלך' (כמובן, בכלים נפרדים מאלה שבהם מתבשלים תבשילי החג).⁵

(1) קיצור דיני נש"ק עמ' לו.

(2) שו"ע אדה"ז סי' ת"צ סעי' ב. וראה ביאור בזה בשיחת אחש"פ תשמ"ג. וראה להלן הערה 8.

(3) לגבי טבילה לכבוד ש"ק, ראה המשך תרס"ו עמ' שפו (בעמוד הישן), ובהערות במהדורה החדשה שם. לוח דבר בעתו.

(4) אם נאכל או אבד תבשיל העירוב ולא נשאר ממנו כזית בטרם סיים הכנת מאכלי שבת, וכן מי ששכח לערב, ראה שו"ע אדה"ז סימן תקכ"ז סעיף כו ואילך.

(5) מן הדין – חצי ולפחות שליש בישולו (ראה שו"ע אדה"ז סי' רנג סי"ג), אך כיוון שאין הכל בקיאין בזה יש לבשלו כל צרכו – הגר"ש דבורקין ז"ל, שבח המועדים עמ' 149.

(6) שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ז ס"ח. לוח כולל חב"ד.

(7) כן מנהגנו בחו"ל – 'התקשרות' גיליון מה עמ' 24. ראה הדעות

שמחת שביעי של פסח (ואחרון של פסח) גדולה מזו של שאר ימי הפסח,⁸ כיוון שבו היתה שלימות עניין יציאת מצרים, ואז דווקא היתה לידת נשמות ישראל.⁹ יש שמסרו בשם הצמח צדק ששביעי של פסח הוא הדרגה ד' כל השביעין חביבין¹⁰.
 בשביעי של פסח, שבו מתגלה העצמות בבחינת "חשף ה' את זרוע קדשו", וכל אחד ואחד יכול לקחת ולקבל, יש לייקר כל רגע.¹¹

* "לטהרנו מקליפותינו": המתוועדים ביו"ט זה בבית הכנסת או בבית, זקנים עם נערים¹², יזוהרו שלא לטלטל קליפות אגוז מפני איסור 'מוקצה', כי אף שאזהרת אדמו"ר הזקן הידועה בסידורו¹³ נאמרה רק על שבת ולא על יום טוב (שבו אין איסור לברור את הפסולת מתוך האוכל, ויש רק איסור מוקצה בטלטול הקליפות)¹⁴, הרי רואים במוחש שרבים נכשלים בזה, ורק אם הצטברו קליפות רבות ויש בזה משום 'גרף של רעי', יהיה מותר לטלטל החוצה או לאשפה.¹⁵

תהלוכה: כ"ק אדמו"ר הנהיג זה כמה וכמה שנים, ללכת בשביעי של פסח אחה"צ (וכן בחג השבועות ובשמיני עצרת) ב'תהלוכה' לבקר את

בזה בארוכה בס' פסח שחל בשבת עמ' קפג ואילך, ובלוח דבר בעתו. ניתן להשתמש בכלים אלו לשנה הבאה אף אם לא עבר י"ב חדש.

(8) ספר המנהגים חב"ד עמ' 42, ושם: "ראה ספר השיחות קיץ ה'ש"ת עמ' 71 (מדברי הצמח צדק – שהימים האחרונים דחג הפסח שייכים לגאולה העתידה). לקוטי שיחות כרך ב עמ' 545 (שם נוסף ביאור בדברי הצמח צדק, שאין מברכים שהחיינו מפני שעדיין אין שמחה זו נרגשת בבשר הלב). כרך ד עמ' 1298".

(9) המלך במסיבו ח"א עמ' קנה.

(10) שיחות קודש תשכ"ז ח"ב עמ' 58.

(11) כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ע"פ ס' השיחות תרח"ץ עמ' 270.

(12) ראה בקצות השלחן סי' קמו בבדי השלחן אות יא ד"ה ולכאורה יש להקשות, ובס' שבת כהלכה דלהלן.

(13) נדפס בהוספות ל"ע שלו ח"ב, במהדורה הישנה עמ' 829 ובחדשה ריש עמ' תתק"ג, ד"ה טוב למנוע.

(14) ראה בס' שבת כהלכה ח"ב פ"ג בציונים והערות אות מב.

(15) שו"ע אדמו"ר סי' שח סעיף סז, ועיי"ש סעיף עה.

בעולם, ולמעלה מהעולם

עניני הלכה ויראת שמים שהרבי תבע • ממה ביקש הרבי את המזכיר להיזהר? • 4 דברים שנקראים קטנוניים שתבע הרבי מ"מנהיגים" • סיפור הגמרא אודות מנשה – ללמד חובת ידיעת עניני "אורח חיים"

יודעים את התשובה, כי התשובה כתובה בסימן קסז בשולחן ערוך והם כלל לא למדו שלחן ערוך אורח חיים.

והנה, בעוד שהאדם יכול לעבור את כל ימי חייו מבלי למצוא הזדמנות לפסוק הלכות בעניני "ארבעה אבות נזיקין" וכיוצא בהם, הרי עניני אורח חיים הם דברים שהאדם חי עמיהם כל הזמן: אין מציאות שהאדם לא יתעסק בכל יום ב"שויתי ה' לנגדי תמיד", באמירת "מודה אני לפניך", בתפילת שמונה עשרה, קריאת שמע, וברכות קריאת שמע דברים הקשורים עם דינים רבים.

בין קדושת ספר תורה לקדושת ספר הפטרות

ביום שביעי של פסח תש"ל ('המלך במסיבו' כרך ב' עמ' קלא; תורת מנחם כרך ס' עמ' 106) במהלך סעודת החג, דובר אודות המנהג לקרוא המפטיר מדי שבוע מתוך מגילת קלף, והרבי סיפר:

פעם הכניסו לחדרי מגילה כזו, כמו ספר תורה, עם 'עצי חיים' ומעיל וכו', ונבהלתי וקמתי מפני, ואמרו לי שזוהי רק מגילה של הפטרות.

על ספר הפטרות הזה מספר הספרן הרב שלום דובער לוינ' שיחי', בספר 'מבית הגנוזים' עמ' רפד:

"במשך שנים רבות היה מונח בחדר היחידות

כך קובע הרבי בשיחת י"ד אייר פסח שני תשכ"ה (תורת מנחם כרך מג עמ' 299):

"הקב"ה תובע מיהודי, שבהיותו בעולם שברא השם, יתנהג תמיד לפי התורה שלמעלה מהעולם". במסכת סנהדרין (קב, ב) מסופר שרב אשי, שסיים פרק זה עד שהגיע לשלושת המלכים שאין להם חלק לעולם הבא, אמר: למחר נדרוש בחברינו, שהיו תלמידי חכמים כמותינו ואין להם חלק לעתיד. נגלה לו מנשה [בן חזקי] בחלום ואמר לו: וכי סבור אתה שנהי' חבריך כו'?! אתה קורא לי חבר – אמור לי, מאיזה מקום בפת צריך לבצוע המוציא? אמר לו מנשה: אין אתה יודע ענין זה ואתה קורא לי חבר?!

אמר לו רב אשי: אמור לי דבר זה ולמחר אדרוש זאת בהלכה משמך. אמר לו מנשה: ממקום שנקרמין פניה של פת בתנור [וראה אנציקלופדיה תלמודית ערך בציעת הפת (כרך ד' עמ' קנג)] והסביר הרבי בהתוועדות מוצאי שבת קודש פרשת צו ליל י"ג ניסן תשמ"ג ('התוועדות תשמ"ג כרך ג' עמ' 1282):

הגמרא מספרת סיפור האמור כדי ללמדנו על גודל ההכרח בלימוד שולחן ערוך אורח חיים.

המציאות בדורנו היא שאפילו אלו הלומדים בהתמדה ושקידה, ובאופן של "יגיעת ומצאת", קשה להשפיע עליהם שילמדו שולחן ערוך אורח חיים.

וכאשר שואלים אותם את השאלה שנשאל מנשה (מאיזה צד יש לבצוע את הפת) הם אינם

של הרבי ספר ההפטרות כתוב על גבי קלף, עם שני 'עצי חיים' ומעיל. הוא היה מונח על גבי שולחנו של כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע.

"מלבד הנ"ל היו תמיד מונחים על גבי השולחן הנזכר ספרים שהרבי עיין בהם וכיוצא בהם. מכל מקום, הזהיר הרבי את המזכיר הר"ל ש' גרונר, שלא יניח ספרים על גבי ספר ההפטרות הנזכר. לכן היו הספרים מונחים זה על זה לצדו של ספר ההפטרות... כשהיו נכנסים... לרבי היו ולא ידעו מהו. חשבו שהוא ספר תורה. ביום מן הימים (במר חשוון תשל"ח) החליט הגבאי ר' יעקב ליפסקר לבנות ארון קודש מיוחד... הוא הביא את ארון הקודש אל הרבי... הרבי השיב עליך שאין זה ספר תורה כי אם ספר הפטרות...".

[האם יש חיוב לעמוד בפני ספר נביא הכתוב בקלף ועשוי בגלילה? האחרונים סבורים כי זה תלוי במחלוקת הרמב"ם והרשב"א (הובא ביו"ד סימן רפב ס"ב) אם יש לעמוד בפני חומשים העשויים בגלילה. דעת הרמב"ם (הלכות ס"ת פרק ז' הלכה יד) שאין צריך לעמוד, ודעת הרשב"א (שו"ת הרשב"א ח"א סימן קמד) שיש להחמיר לעמוד (ועיין בגידולי הקדש סימן רפב ס"ק א). – אך בנידון דידן, קיל טפי שכן מדובר באוסף של הפטרות, וק"ל.]

תביעות קטנות מזמנהיגים "גדולים"

ישנן הוראות שנאמרו בסגנון לא ישיר – הן מופיעות במכתב כללי מ"א ניסן תשכ"ד (תורת מנחם) 'אגרות מלך' כרך ב' עמ' מז"מח, ובהן הרבי מוכיח 'מנהיגים' המזלזלים בדברים שלדעתם 'קטנוניים':

לא 'לבלוע' את תיבות התפילה בכלל וקריאת שמע בפרט.

להתבונן בגדלות ה' – ולהבדיל – בשפלות ערך האדם (מבלי להוציא מן הכלל את עצמו) לפני כל תפילת "שמונה עשרה" מידי יום – חסרים לו זמן וסבלנות.

להשמר מהסגת גבול על-ידי משיכת לקוחות מן הזולת – הוא חושש פן על ידי כך יגרע בפרנסה אשר... ה' נותן לו.

כשמגיע הזמן שלפני פסח, ועליו לסייע לעני פשוט ב"מעות חטים" – הרי הוא מתאר לעצמו את הדר יציאת מצרים ומחליט כי כאז, חייבים להיות לו ולבני ביתו "כלי כסף וכלי זהב ושמלות". מה נותר אפוא, ל"מעות חטים"?...

לגימה שמקרבת

הסופר החסידי, איש חסידות צאנז קלויזנבורג הרב בנימין קלוגר, פירסם (תוספת לגליון המודיע ט"ו באדר תשע"ח עמ' 47) רשימה תחת הכותרת "הלגימה הראשונה שלי":

"בבית הורי ע"ה לא היו שותים כלל בפורים, מקסימום ליקר בננות... וגם לאחר נשואי לא ידעתי שתייה ו'לחיים' מה הם, עד שבאדר ב' תשל"ג ביקרתי לראשונה בניו-יורק, ונסעתי לכ"ק אדמו"ר ה'שפע חיים' זי"ע, ביוניאן סיטי בניו ג'רזי, ולאחרי הטיש של פורים דפרזות, ב' 12 בלילה, אמר לי מאן דהו כי אחד הנוסעים נוסע לביתו בקראון היטס.

"בשמחה הצטרפתי אליו. אכן, השתוקקתי לראות לראשונה את כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש זי"ע. בשעה אחת לאחר חצות נכנסתי לבית המדרש הגדול, שהיה מלא ודחוס ההתוועדות היתה בעיצומה והשמחה רבה. בעיצומו של ה'פארברענגען' היה מאוד 'לעבעדיג'.

"עמדתי דחוק ע"י הדלת, יחידי עם שטריימל, וכך לראשונה זכיתי לראות את פני קודשו של הרבי, וליטול חלק ב'פארברענגען' כפי שהשתוקקתי זמן רב.

"הסתכלתי היטב היטב בדמות דיוקנו, כשאני עומד מחריש ומשתאה למראה חזותו המופלאה, במיוחד על המבע המיוחד של שמחה עילאית ופשטות עצומה, מיזוג של דחילו־זרחימו עם שמחה וטוב לבב. דמות השופעת הוד ורוממות ומשפיעה רטט דקדושה. ראיתי בימי שני חיי כמה וכמה גדולים וצדיקים – אך הבעה כזאת טרם ראיתי. בלי כל התבלטות ובלוי שום תנועה. פשטות וחביבות, מבט חודר, חום מלטף ואש יוקדת. עקבתי בהשתאות אחר הנהגת הרבי. לזה הורה לשיר שיר בגרוזינית, ולאחר סימן להיות פריילעך וכו'.

"לאחר כמחצית השעה רמזו לי כי הרבי מרמז אלי.

"הרבי פנה לכיוון שלי, באם כבר הי' לי 'לחיים', לא הגבתי, הרי איש אינו מכיר אותי. אך העומדים לידי סימנו לי כי הכוונה אלי, ונענעתי ראשי לשלילה.

"לא האמנתי – כל כך הרבה אנשים והרבי מבחין דווקא בי! והנה פתאום מגישים לי כוס 'משקה' מלאה...

"כנהוג, הרמתי אותה כדי לומר 'לחיים', ולא ידעתי אם לשתות או לא... מעולם לא התנסיתי בשתיה שכזו ובמידה שכזו, הייתי בטוח שתוך דקות לאחר שאשתה יובילו אותי כמה אברכים אל המסדרון...

"החלטתי שאצמיד את שפת הכוס לפי, ואלגום רק טיפ־טיפה, אחזיק בכוס עד שעת היציאה ואז הרי ידחפו אותי והיין ישפך מעצמו ואז אצא ידי חובת שתי השיטות. גם קיבלתי 'משקה' וגם נמנעתי משיית יין.

"החזקתי את הכוס בידי לאחר לגימה של טיפ־טיפה. כעבור מחצית השעה, לאחר שני שירים שמחים ועוד שיר ששר עולה מבוכרה, שוב פנה הרבי לכיוון שלי ושאל בשפת הידיים, האם

עשיתם 'לחיים', והפעם הנהנתי בראשי שכבר קיבלתי, ואז סימן בידו – 'א צווייטן מאהל', והכוס השניה עשתה את דרכה אלי...

"כאן החלטתי להניח את הכוס הראשונה בזהירות ליד רגל השולחן שלידי, והחלטתי שאת הכוס השניה אני חייב לשתות ויהי מה, מקסימום אהיה קצת שיכור – הרי הרבי שלח פעמיים. ואז במלוא לוגמי שתיתי חצי מהכוס, ואת החצי השני הותרתי בכוס עד יציאת הקהל, כנ"ל.

"להפתעתי ופליאתי עמדתי על רגלי עד גמר ההתוועדות, בשעה 4:15 לפנות בוקר, ואף הלכתי רגלי עם עוד אורח עד לויליאמסבורג, שם התאכסנתי.

"מאז אני שותה – ולא משתכר כלל.

"זה היה בעבר, במשך מסעי הרבים, בעיקר בכריה"מ לשעבר, אני נפגש עם ה'לחיים', ה'משקה', וה'שנאפס' לעיתים קרובות, וכך הלגימה הראשונה הביאה לגימות נוספות המקרבות לכבות – שלי ושל השלוחים ברחבי תבל".